

Doopsgezinde-Remonstrantse Gemeente Hoorn
 Woensdag 24 december 2008, Kerstavond
 Ds. Bert Dicou

Midden in de winternacht / ging de hemel open. De poorten van de hemel werden van het slot gehaald en met vereende kracht opengeduwde. De donkere nacht werd stralend verlicht doordat alle engelen – dragers van Gods licht - tegelijk tevoorschijn kwamen en zich opstelden voor een hemels lofgezing en een bijzondere boodschap. De hemel heeft de aarde wat te zeggen.

Een boodschap aan een stel herders. Die daar, geheel onvoorbereid op zo'n gebeurtenis, nogal door overvallen waren. Ze hadden de hele dag rondgelopen met hun beesten, ze gebracht naar die plaatsen waar het meeste te grazen viel, voor hun dieren gezorgd, wilde dieren op afstand gehouden die graag hun maal met een lam of een schaap zouden doen, en ten slotte de schapen bij elkaar gedreven voor de nacht. Een paar van de herders waren aangewezen om de wacht te houden. Juist 's nachts moet je oppassen voor roofdieren. Van degenen die geen dienst hadden waren sommigen al in slaap gevallen. Gewoon op de grond, met een deken om zich heen. Anderen waren nog wakker, misschien lagen er een paar naar boven te staren, naar de sterrenhemel. Die ineens geen sterren meer vertoonde maar een enorme verzameling zingende engelen.

In het Kerstverhaal wordt een spel gespeeld met de begrippen laag en hoog. Gedurende de hele geschiedenis van de mensheid zijn er mannen en vrouwen op zoek gegaan naar 'het hogere'. Ze hoopten verlost, bevrijd, verlicht te worden. Ze werkten aan hun spiritualiteit, zouden we tegenwoordig zeggen.

Daarnaast zijn er altijd mensen geweest die daar niet zo geweldig veel interesse in hadden omdat ze zo machtig waren dat ze zich nu al als half goddelijk beschouwden.

Die beide categorieën waren er ook omstreeks het jaar nul. Maar die beide groepen laat het Kerstverhaal ongegeneerd links liggen. Het reikt zo laag mogelijk. Het heeft geen boodschap aan figuren die zichzelf als goddelijk beschouwen, en degenen die uit zichzelf gericht zijn op het zoeken naar het hogere, de spirituelen van toen, die komen later beslist in beeld maar voorlopig even niet.

Dit is de kerstboodschap: als er hoop op verlossing en bevrijding is, dan is die er voor iedereen. En volgens vast bijbels patroon, begint het als het over 'iedereen' gaat, bij degenen aan wie je het minst zou denken. Degenen die het minst meetelden. Neemt u van mij aan dat herders in den velde niet buitengewoon veel achtung genoten. Ruwe types, totaal geen beschaving in huis. Als er hoop op verlossing en bevrijding is, dan is die er voor iedereen – wie doorleest in het evangelie ontdekt dat Jezus, aangekondigd als Vrededorst, terecht ook de naam Immanuel ontvangt. Immanuel betekent: 'God met ons'. Met ons allemaal. Dat 'ons' is niet alleen inclusief de herders, maar ook, zo blijkt: inclusief de vissers van het meer van Galilea. Inclusief de gehate bezetter. Inclusief de hoeren. Inclusief de mensen die door een lichamelijke of psychische ziekte buitenspel waren komen te staan. Inclusief de mensen bij wie alles was misgelopen en die een hekel aan zichzelf gekregen hadden.

Met al deze mensen omringde Jezus zich. Welkom hier aan tafel. Welkom, schuif aan, eet, drink: van deze tafel wordt niemand weggestuurd. Natuurlijk ook jullie niet, gelovigen, spirituelen, zoekers, komen jullie er ook bij. God wil met ons zijn, ons allemaal, zonder uitzondering. En de bestuurders, de hogepriesters, de koning, de commandant – welkom, maar laat alsjeblieft de gedachte varen dat jij meer bent dan een ander.

De boodschap is nauwelijks dat nu alles goed is en er nooit meer iets verkeerd zal gaan. Niet alles was goed voor Jezus zelf. Niet alles was goed voor zijn volgelingen, voor zijn volk, en voor de wereld nadien. Onnoemlijk veel leed is er sinds die tijd waar ook op aarde geleden.

De boodschap is wél dat het Koninkrijk van God nu, vandaag, in de nacht dat de hemel openging,, zijn poorten geopend heeft en niet meer weg te krijgen is. Vrede op aarde, in de mensen een welbehagen. Kom maar binnen, doe maar mee. Herken je bij jezelf dat verlangen naar vrede op aarde, heelheid, herstel van wat gebroken is? Dat verlangen is al voldoende, houd dat vlammetje brandende, je bent al binnen, je bent de poort al doorgegaan.

Twee dingen wil het evangelie ons duidelijk maken.

Het eerste is, dat het Koninkrijk van God het niet makkelijk heeft in onze wereld. Het tweede is, dat er geen twijfel aan is dat het Koninkrijk van God begonnen is en de overhand behoudt.

Het Koninkrijk van God heeft het niet makkelijk in onze wereld.

Een jonge, hoogzwangere vrouw die niet thuis mocht bevallen omdat de autoriteiten het plan hadden hun macht nog efficiënter te laten gelden. Een gezin dat zelfs in die omstandigheden geen plaats in de herberg aangeboden kon krijgen. Een pasgeboren kind dat bij gebrek aan beter maar in een voerbak werd gelegd. Een kraambezoek niet van opgetogen kersverse opa's en oma's, familie en vrienden, maar van een stel ruige mannen regelrecht van het veld. Dat kind dat we 30 jaar later terugzien als ex-timmerman die door het land zwerft en optrekt met wie hij maar tegenkomt. Niet zelden op de vlucht voor autoriteiten die hem te grazen willen nemen. Nog weer later, maar niet veel, hij is pas 33, is dat laatste gelukt. Ze *hebben* hem te grazen genomen.

Maar daarbovenuit klinkt de tweede boodschap. Het Koninkrijk van God is echt begonnen. Niet lang na dat veelbewogen leven van Jezus zei men tegen elkaar – en we zeggen dat nog steeds na - dat de hemel inderdaad was opengegaan, dat God zelf op dat moment naar de aarde gereikt had. Zijn licht aan ons donkere aardse bestaan geschonken had. In de grote geheimtaal van de religie is er later gezegd: God zelf is naar de aarde afgedaald, in Christus is hij mens geworden. Zo was dan ineens een heel gewoon meisje uit een dorp in Galilea, Nazareth, de moeder van God. Maria. Bijna getrouwd met Jozef, maar daarvoor al zwanger. Van wie? Niet van Jozef.

God zelf mens geworden, de poorten van de hemel geopend - dat is de breekbare geheimtaal van de religie. Deze taal wordt niet door iedereen verstaan, het is een taal die je misschien moet leren spreken en waar niet iedereen affiniteit mee heeft.

Deze taal is zeer goed verstaan door de schilderkunst.

Ik heb voor u meegenomen een digitale versie van mijn favoriet op dit terrein. U kunt het origineel bekijken in het Boijmans in Rotterdam. Het is een klein schilderijtje, 18 bij 25 cm, eind 15^e eeuw geschilderd door Geertgen tot Sint Jans.

U ziet Maria tegen een kosmische achtergrond. De voorstelling is gebaseerd op een passage uit Openbaring. Ze is gezeten op de maansikkel, ze is gekroond, de koningin van de hemel. Achter haar en het kind op haar schoot straalt het hemels licht. Het straalt in een wereld die verder zeer duister is, u ziet het contrast met het zwart. Maar het is duidelijk dat het licht overwint. Overwonnen wordt het kwaad, de draak wordt geplet onder de maansikkel waarop moeder en kind rusten. Rondom het paar de engelen, in drie kringen. De overwinning zal niet vanzelf gaan, zal gaan via de weg van het kruis, u ziet de attributen van de kruisweg gedragen door de engelen in de tweede kring. Maar het geheel wordt omringd door een buitenste kring van engelen met muziekinstrumenten in allerlei soorten, er wordt gemusiceerd zoals eens in de Kerstnacht. Het kind musiceert lustig mee. Het is feest.

Kerstmis gaat over de zekerheid dat Gods licht zal overwinnen, de hoop en de verwachting dat het kwaad overwonnen wordt. Centraal staat deze mens, nu nog een kind, die de wereld nieuwe wegen gewezen heeft. Centraal staat Gods verbondenheid met ons in zijn Immanuel.

- We kijken nu naar de prachtigste laatmiddeleeuwse kunst, we laten ons meevoeren door een verhaal van 2000 jaar geleden. Maar deze elementen, deze hoop, verwachting en zekerheid, zijn de reden dat wij hier in de kerk jaar in jaar uit dit verhaal blijven lezen.

Hoop en verwachting – in deze onzekere tijden gewild artikelen. Maandag stond een spotprent in de krant van een Kerstnacht versie 2008. We zien een stel herders over een vuilnisbelt lopen. Het veld ligt bezaaid met gebroken investeringsbanken, gesneuvelde autoindustrieën enzovoort. Dan

blikken de herders blij verrast naar de ster die zich aan de hemel vertoont. Een ster met het gezicht van Barack Obama. Hij zal hen redden.
Dat is niet de hoop en verwachting waar het evangelie het over heeft, hoe ingrijpend en zorgelijk het ook is dat de economie bezig is in te storten.

De hoop en verwachting van vrede op aarde vond ik mooi uitgedrukt in twee verwachtingen voor de toekomst, opgetekend in weer een andere krant.

Een jongen van 22:

Ik zie duisternis, talrijke moeilijkheden die me te wachten staan. Misschien ook wel een paar verrassingen. Ik kan weinig over mijn toekomst zeggen, ik ben namelijk een asielzoeker. Mijn toekomst is in handen van de Nederlandse overheid. Het hangt ook af van de situatie in mijn land. Als het daar beter gaat, ziet mijn toekomst er misschien weer heel anders uit. Ik heb geen plannen voor mijn leven. Ik wacht maar af of er iets van licht, hoop en vrede verschijnt. Toekomst: hoe de toekomst eruit ziet, is voor mij onbekend. Ik hoop nu vooral dat ik naar de universiteit kan gaan om techniek of informatica te studeren. De toekomst: wat betreft mijn geboorteland (Irak) weet ik niet of ik terug kan, hoewel ik dat wel graag wil.

Een meisje van 20:

Ik zie mezelf proberen een drukke baan te combineren met de opvoeding van kinderen in een wereld die kampt met onoverwinnelijke milieuproblemen. ik denk dat ik vooral zal proberen om te genieten van kleine dingen. Ik wil proberen om op een of andere manier mijn steentje bij te dragen aan een leukere, gemakkelijker en/of gezelliger samenleving.

Zo hemels als het Kerstverhaal begon, zo aards kan het worden en moet het worden. Wie bereid is om met deze jongen en dit meisje het Koninkrijk van God binnen te stappen, keert meteen weer terug op aarde.

Dat wij allen dragers van Gods licht en vrede mogen zijn.

Amen